

**ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ
ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ»
ФІЛІЯ «ЛІСОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР»
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
КАРПАТСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор виконавчий
_____ **ЛІЦУР**
«16» _____ 2026р.

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
професійного навчання (підвищення кваліфікації)
майстра лісу (Карпатський регіон)**

Термін навчання – 45 годин/1,5 ЄКТС
Форма навчання – очна або дистанційна,
з або без відриву від виробництва.

Розробники:
Вікторія КАШУБА – завідувач
Карпатського регіонального
навчального відділення філії
«Лісовий навчальний центр» ДП
«Ліси України»
Віталій РОМАНЕНКО – начальник
відділу навчання та розвитку
персоналу філії «Лісовий
навчальний центр» ДП «Ліси
України», PhD
Микола САВУЩИК – викладач
філії «Лісовий навчальний центр»
ДП «Ліси України», к. с.-г. н.

СХВАЛЕНО на засіданні науково-методичної ради
філії «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»
протокол № 1 від «14» січня 2026 р.

Боярка – 2026

Рецензенти:

Лакида П. І. – завідувач сектору наукового забезпечення Департаменту розвитку та ІТ ДП «Ліси України», *доктор сільськогосподарських наук;*

Ковалевський С. Б. – професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України, *доктор сільськогосподарських наук.*

РЕЦЕНЗІЯ

на Освітню програму професійного навчання (підвищення кваліфікації)
майстра лісу (Карпатський регіон)
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Підвищення кваліфікації працівників лісової галузі, та формування вмінь, навичок та компетентностей розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у лісовій галузі, охорони довкілля та сталого природокористування, що передбачає застосування теорій та методів міждисциплінарних наук, набуває все більшого значення.

Значення і унікальність освітньої програми полягає в прикладній орієнтації: отримання базових знань з лісівництва, лісового, земельного, антикорупційного та природоохоронного законодавства; методичних, нормативних та інших матеріалів, що стосуються виробничо-господарської діяльності дільниці; технології та засобів механізації робіт у лісовому господарстві; вивчення нових підходів щодо проведення заготівлі деревини, відтворення лісів, охорони і захисту лісів; сучасного досвіду управління виробництвом; організації виробництва, праці й управління; основ трудового законодавства.

Нормативний зміст освітньої програми забезпечується 1,5 кредитами ECTS (5 модулів та 20 тем), що дозволяють слухачам успішно опанувати вміннями, навичками та компетентностями, які необхідні для виконання завдань відповідно до посадових обов'язків.

Методика навчання базується на вивченні основних законодавчих актів у сфері лісового та мисливського господарства, прогресивних технологій відтворення лісів та лісозаготівельних робіт, захисту лісів, теоретичних і практичних засад наближеного до природи лісівництва, охорони праці, пожежної безпеки.

Відповідно до освітньої програми розроблено навчальний план підвищення кваліфікації майстра лісу Карпатського регіону. Перелік тем спрямований на вивчення сучасного стану, проблем, головних завдань та шляхів вдосконалення відтворення лісів, їх охорони і збереження в умовах Карпат. Надлежа увага приділена лісовому та земельному законодавству України, управлінню процесами підприємства, визначенню та врахуванню ризиків від біонебезпек, вимогам безпеки під час проведення лісосічних та лісокультурних робіт. Освітня програма ґрунтується на підходах управління лісами на засадах сталого розвитку, підвищення їх стійкості і стабільності, застосуванні ГІС-технологій, дозволяючи проводити точний моніторинг стану лісів та їх

інвентаризацію, особливостях вимог до проведення головних рубок та підготовки зрубів до заліснення і заходів сприяння природному поновленню, сучасних інструментів та системи електронного обліку деревини, трудового законодавства в умовах воєнного стану, заходів з організації мисливського господарства, охорони й відтворення диких звірів і птахів, покращення проведення профілактичних заходів боротьби з шкідниками і хворобами лісу, особливостей збереження і використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Висвітлені в освітній програмі вимоги до організації освітнього процесу свідчать про системний підхід для забезпечення слухачів необхідними знаннями та вміннями у сучасній практичній діяльності.

Висновок: освітня програма професійного навчання (підвищення кваліфікації) майстра лісу (Карпатський регіон) відповідає сучасним вимогам і потребам лісової галузі та сприятиме формуванню професійних знань та навичок працівників.

Рецензент професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор сільськогосподарських наук, професор Роман ВАСИЛИШИН

12.01.2026

(дата)

РЕЦЕНЗІЯ

на **Освітню програму професійного навчання**
(підвищення кваліфікації) майстра лісу (Карпатський регіон)
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Державне агентство лісових ресурсів України впроваджує з травня 2027 року у гірських лісах Карпатського регіону європейський метод господарювання - принцип наближеного до природи лісівництва. За останні роки започатковано низку інноваційних проектів з діджиталізації, які не просто уособлюють якісний облік та детінізацію ринку, це безпека і зменшення ризиків лісових пожеж, що є питанням глобального масштабу.

ДП «Ліси України» на сьогодні проводить технологічне оновлення, що вимагає від майстрів лісу вміння працювати з сучасним обладнанням для механізованої заготівлі. Сучасний майстер лісу має володіти навичками цифрового обліку деревини, оскільки галузь перейшла на прозорі договори через систему Prozorro, електронне лісовпорядкування та впровадження сучасної GPS-платформи для транспортування лісопродукції. Потреба у кваліфікованих фахівцях також зумовлена необхідністю відновлення лісів після пожеж та боротьби зі шкідниками лісу.

Представлена освітня програма сформована відповідно до суспільних потреб, враховує тенденції розвитку економіки держави, запиту в ДП «Ліси України» у висококваліфікованих фахівцях та забезпечує якісне підвищення кваліфікації майстрів лісу, здатних вирішувати виробничі питання зі створення, вирощування, догляду, формування лісових насаджень, проектування лісогосподарських заходів, використання лісових ресурсів.

Освітня програма сприяє поглибленню та оновленню знань з лісового, земельного, антикорупційного та природоохоронного законодавства; методичних, нормативних та інших матеріалів, що стосуються виробничо-господарської діяльності дільниці; технології і засобів механізації робіт у лісовому господарстві; вивчення нових підходів щодо проведення заготівлі лісоматеріалів, відтворення лісів, охорони і захисту лісів; сучасного досвіду управління виробництвом; організації виробництва, праці й управління; основ трудового законодавства.

Варто зауважити, що освітня програма включає перелік навчальних модулів та тем і логічну послідовність їх вивчення, виробничу практику, результати навчання, які в сукупності забезпечують як нормативні так і додаткові результати навчання та компетентності майстра лісу.

Оскільки практична підготовка майстрів лісу поряд з теоретичними заняттями і самостійною роботою є однією із важливих форм організації навчального процесу, пропонується збільшити обсяг годин на практичну підготовку в умовах виробництва.

Висновок: Оцінюючи освітню програму професійного навчання (підвищення кваліфікації) майстрів лісу (Карпатського регіону), визначено, що вона сформована відповідно до сучасних вимог і рекомендована для впровадження в освітній процес.

*Рецензент професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук, професор Сергій КОВАЛЕВСЬКИЙ*

12.06.2026р.

(дата)

(підпис)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
До освітньої програми підвищення кваліфікації майстрів лісу
(Карпатський регіон)

Освітня програма та навчальний план програми підвищення кваліфікації майстрів лісу Карпатського регіону розраховані на підвищення кваліфікації спеціалістів лісового господарства майстрів лісу, які безпосередньо беруть участь та здійснюють керівництво працівниками на лісокультурних, протипожежних та під час виконання інших лісогосподарських робіт. Приймають участь та керують роботами при вирощуванні лісового садивного матеріалу та заготівлі лісового насіння на закріпленій за ним ділянці; стежать за санітарним станом лісу щодо поширення шкідників та хвороб лісу; беруть участь у відведенні й таксації лісосік, оглядають місця проведення рубок, заготівлі лісоматеріалів, контролюють процеси використання інших ресурсів лісу виконують інші завдання, передбачені Положенням про державну лісову охорону.

Метою освітньої програми: поглиблення та оновлення знань слухачів з лісового, земельного, антикорупційного та природоохоронного законодавства; методичних, нормативних та інших матеріалів, що стосуються виробничо-господарської діяльності ділянки; технології і засоби механізації робіт у лісовому господарстві; вивчення нових підходів щодо проведення заготівлі лісоматеріалів, відтворення лісів, охорони і захисту лісу; сучасного досвіду управління виробництвом; організації виробництва, праці й управління; основ трудового законодавства.

Завдання освітньої програми – вивчення, вдосконалення та набуття нових знань, навичок, компетентностей, які необхідні для професійного виконання своїх посадових обов'язків відповідно до завдань та повноважень покладених діючими нормативно-правовими актами стосовно ведення лісового господарства, охорони та захисту лісів, відтворення лісів.

Освітня програма складається з 5 модулів та 20 тем. Заняття проводяться відповідно до кваліфікаційного рівня слухачів. Методика навчання базується на вивченні основних законодавчих актів у сфері лісового та мисливського господарства, прогресивних технологій відтворення лісів та проведення лісозаготівельних робіт, теоретичних і практичних засад наближеного до природи лісівництва, охорони праці, пожежної безпеки.

У результаті проходження освітньої програми слухач повинен знати:

- нормативно-правові акти, що регулюють порядок організації охорони лісів від лісопорушень, охорони і захисту лісів від шкідників, хвороб та охорони і захисту лісів від пожеж;
- основи лісового та антикорупційного законодавства;
- порядок використання системи електронного обліку деревини в Україні;
- методи обміру та обліку круглих лісових матеріалів;
- порядок використання лісових ресурсів, що віднесені до природозаповідного фонду України;

- особливості сучасних технологій лісового насінництва та розсадництва;
- основні вимоги до впровадження наближеного до природи лісівництва в Україні;
- сучасні підходи до відтворення лісів в Україні на основі досвіду провідних країн;
- вимоги безпеки під час проведення основних лісогосподарських заходів.

Уміти:

- оформлювати протоколи про лісопорушення;
- проводити комплекс заходів щодо нагляду, попередження та боротьби з хворобами та шкідниками лісових масивів;
- управляти виробничими процесам на рівні ділянки;
- проводити обмір та облік круглих лісоматеріалів;
- впроваджувати заходи наближеного до природи лісівництва в підпорядкованих лісових масивах;
- використовувати сучасні підходи до відтворення лісів;
- контролювати дотримання вимог безпеки під час проведення лісогосподарських заходів;
- проводити заходи щодо охорони лісів від пожеж;
- дотримуватись вимог безпеки під час гасіння лісових пожеж.

Термін навчання – 45 академічних годин, з них 36 годин розраховано на теоретичну підготовку в он-лайн форматі без відриву від виробництва (частина тем передбачена до самостійного опрацювання слухачами відповідно до списку літератури), 8 годин – практична підготовка з відривом від виробництва. Контроль знань розраховано на 1 годину. Розподіл модулів та тем має орієнтовний характер, послідовність і кількість годин за модулями та темами може змінюватись в межах визначеного часу передбаченого освітньою програмою.

Форма навчання – очна або дистанційна, з або без відриву від виробництва.

Навчання за програмою завершується підсумковим контролем знань (тести, співбесіди, виконання практичних завдань тощо). Після успішного проходження контролю знань філія «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України» видає слухачу сертифікат встановленого зразка.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА майстра лісу (*Карпатський регіон*)

Повинен знати: основи лісового та природоохоронного законодавства; організаційно-розпорядчі документи, методичні, нормативні та інші керівні матеріали, що стосуються виробничо-господарської діяльності дільниці; технологію і засоби механізації робіт у лісовому господарстві; границі дільниці та обходів, що входять до неї; місце розташування всіх протипожежних споруд, водойм і пунктів зв'язку; правила зберігання, носіння і застосування спеціальних засобів та зброї в порядку, встановленому законодавством; досягнення науки і техніки в галузі лісового господарства, охорони і захисту лісу; порядок тарифікації робіт і професій робітників; норми і розцінки на роботи, порядок їх перегляду; норми витрачання сировини і матеріалів; чинні положення з оплати праці; сучасний досвід управління виробництвом; основи економіки, організації виробництва, праці й управління; основи трудового законодавства.

Завдання та обов'язки:

- здійснює згідно з чинним законодавством і нормативними актами, які регулюють виробничо-господарську діяльність підприємства, керівництво працівниками на лісокультурних, лісомеліоративних, лісозахисних, протипожежних та інших лісогосподарських роботах, вирощуванні лісового садивного матеріалу та заготівлі лісового насіння на закріплених за ним дільницях;
- забезпечує виконання у встановлені строки завдань з обсягів робіт на рубках формування та оздоровлення лісів (догляду, санітарні, лісовідновні, переформування, пов'язані з реконструкцією, ландшафтні);
- здійснює контроль за дотриманням вимог щодо лісокористування, охороною і захистом лісу на закріплених лісогосподарських дільницях;
- перевіряє додержання лісозаготівельниками та іншими лісокористувачами правил пожежної безпеки в лісах, правил рубання лісу, сінокосіння, випасу худоби та інших видів користування лісовими ресурсами;
- вживає заходи щодо усунення порушень правил полювання, профілактики та ліквідації лісових пожеж з одночасним повідомленням про це лісничого;
- стежить за санітарним станом щодо появи і поширення шкідників і хвороб лісу;
- бере участь у відведенні й таксації лісосік, оглядає місця рубань, заготівлі лісоматеріалів, лісонасадження, відведенні під підсочування;
- веде облік обсягу та якості виконаних робіт на закріплених лісогосподарських дільницях;
- проводить виробничий інструктаж робітників, вживає заходів для забезпечення виконання правил і норм охорони праці, виробничої санітарії, технічної експлуатації машин, механізмів, знарядь.

Кваліфікаційні вимоги. Повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціальності) – бакалавр або магістр. Стаж роботи за фахом – не менше 2 років.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
підвищення кваліфікації майстра лісу (Карпатський регіон)

Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр, магістр

Кількість годин/кредитів ЄКТС – 45 / 1,5 ЄКТС

Форма підсумкового контролю – підсумкове тестування

№ п/п	Найменування модулів та тем	Всього годин	у т. ч.		
			лекції	ПЗ	СРС
1	2	3	4	5	6
Загальна складова					
1	<u>Модуль 1</u> Управління лісами на засадах сталого розвитку.	2	2		
1.1	Управління процесами підприємства. Управління прямими витратами. Вирішення виробничих завдань	2	2		
2	<u>Модуль 2</u> Основи правознавства	10	9		1
2.1	Лісове та земельне законодавство України.	2	2		
2.2	Трудове законодавство в умовах воєнного стану. Антикорупційне законодавство	2	2		
2.3	Законодавство у сфері охорони праці.	2	2		
2.4	Адміністративна та кримінальна відповідальність за лісопорушення, повноваження державної лісової охорони. Документальне оформлення дій лісопорушників: правові, тактичні та психологічні аспекти.	4	3		1
Функціональна складова					
3	<u>Модуль 3</u> Управління виробництвом	2	2		
3.1	Інструменти та складові системи електронного обліку деревини. Вимоги до користування функціональними доповненнями «Фотофіксація»	2	2		
Галузева складова					
4	<u>Модуль 4</u> Організація ведення лісового та мисливського господарства	21	11	8*	2
4.1	Сучасний стан, проблеми, головні завдання та шляхи вдосконалення відтворення лісів в умовах Карпат.	3	2		1
4.2	Класифікація матеріалів круглих. Методи обміру та обліку лісоматеріалів. Вади деревини.	2	2		
4.3	Впровадження наближеного до природи лісівництва (НПЛ) в Україні. Основні принципи проведення рубок переформування лісових насаджень на основі НПЛ. <i>Ознайомлення з досвідом проведення лісівничих заходів і рубок в надлісництвах.*</i>	4		4*	
4.4	Організація та технології проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів <i>Ознайомлення з досвідом проведення лісівничих заходів і рубок в надлісництвах.*</i>	2		2*	

1	2	3	4	5	6
4.5	Заходи з організації мисливського господарства, охорони й відтворення диких звірів і птахів (біотехнічні заходи). Контроль за веденням мисливського господарства на закріплених угіддях. Боротьба з браконьєрством	2	2		
4.6	Основні види шкідників та хвороб лісу. Сучасні підходи до проведення профілактичних заходів. Способи і засоби боротьби з шкідниками і хворобами.	3	2		1
4.7	Сучасні технології лісового насінництва та вирощування садивного матеріалу. <i>Ознайомлення з досвідом відтворення лісів, сучасними технологіями лісового насінництва і вирощування садивного матеріалу в надлісництвах.*</i>	2		2*	
4.8	Визначення та врахування ризиків від біонебезпек під час роботи в лісі.	1	1		
4.9	Особливості використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	1	1		
4.10	Використання нових ГІС-технологій у лісовому господарстві	1	1		
5	Модуль 5 Охорона праці та пожежна безпека	9	7		2
5.1	Організація охорони лісів від пожеж. Нормативно-правові основи. Вимоги безпеки при гасінні лісових пожеж.	3	2		1
5.2	Вимоги безпеки під час виконання лісосічних та лісокультурних робіт	3	2		1
5.3	Оформлення карт технологічного процесу	2	2		
5.4	Ідентифікація вибухонебезпечних предметів	1	1		
6	Контроль знань	1			1
6.1	Підсумкове тестування	1			1
	Всього за програмою	45	31	8*	6

* За умови закінчення воєнного стану та виконання заходів безпеки слухачами під час практичних занять. До закінчення воєнного стану, заняття проводяться в он-лайн форматі.

ПРОГРАМА КУРСУ

Функціональна складова

Модуль 1. Управління лісами на засадах сталого розвитку

Тема 1.1 Управління процесами підприємства. Управління прямими витратами. Вирішення виробничих завдань

Управління процесами підприємства охоплює планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання діяльності, спрямованої на досягнення стратегічних цілей та виконання тактичних завдань. Це включає в себе управління всіма аспектами виробничої діяльності, від розробки до випуску продукції, а також контроль та аналіз соціально-економічних систем.

Модуль 2. Основи правознавства

Тема 2.1 Лісове та земельне законодавство України

Законодавчі акти, що регулюють земельні та лісові відносини. Основні положення Земельного та Лісового кодексів України. Власність на землю та ліси. Порядок надання земель та лісів у користування. Перехід прав на землю та ліси. Порядок зміни цільового призначення, вилучення та надання у користування різних за цільовим використанням земель. Плата за використання земель. Державне управління та державний контроль у сфері використання земель та лісів. Відповідальність за порушення вимог лісового та земельного законодавства України.

Тема 2.2 Трудове законодавство в умовах воєнного стану

Види трудових договорів, порядок їх укладання. Основні права працівників. Порядок прийняття та звільнення працівників. Робота по сумісництву. Організація робочого часу працівників. Трудові спори, практика і порядок їх врегулювання. Матеріальна відповідальність працівників. Пільги і компенсації для працівників, порядок їх виплат.

Антикорупційне законодавство України

Права та обов'язки керівника, посадових осіб усіх рівнів, працівників. Заборонені корупційні практики. Відповідальне лідерство, ділова репутація та доброчесність. Норми професійної етики. Правовий статус Уповноваженого.

Тема 2.3 Законодавство у сфері охорони праці

Основні положення Закону України "Про охорону праці". Основні законодавчі акти з охорони праці. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці. Відшкодування працівникам збитків, завданих нещасними випадками та профзахворюваннями. Відповідальність за порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, за створення перешкоди діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці і представників професійних спілок. Формування ризикоорієнтованого мислення в працівників. Посадові інструкції, установлення обов'язків, прав і відповідальності посадових осіб і спеціалістів за додержанням вимог з охорони праці. Виконання працівниками своїх обов'язків, правил, норм та інструкцій з охорони праці.

Тема 2.4 Адміністративна та кримінальна відповідальність за лісопорушення, повноваження державної лісової охорони. Законодавчі акти, що регулюють земельні та лісові відносини. Основні положення Земельного та Лісового кодексів України. Нормативно-правова база щодо адміністративної та кримінальної відповідальності за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони. Відповідальність за порушення вимог лісового та земельного законодавства України.

Функціональна складова

Модуль 3. Управління виробництвом

Тема 3.1. Інструменти та складові системи електронного обліку деревини. Вимоги до користування функціональними доповненнями «Фотофіксація»

Законодавчі підстави єдиної державної системи електронного обліку деревини в Україні. Основні критерії системи. Переміщення, перевезення та реалізація лісопродукції. Інструкція з ведення електронного обліку деревини. Фотофіксація деревини, вимоги до користування.

Галузева складова

Модуль 4. Організація ведення лісового та мисливського господарства

Тема 4.1 Сучасний стан, проблеми, головні завдання та шляхи вдосконалення відтворення лісів в умовах Карпат

Головні цілі, основні об'єкти та загальні положення концепції відтворення лісів на еколого-лісівничих засадах. Основні вимоги до методів і способів адаптаційного підходу до відтворення лісів. Зонування Карпат за потенційною успішністю природного насінневого поновлення лісотвірних порід. Еколого-лісівнича класифікація ділянок та алгоритм заліснення окремих категорій площ лісовідтворювального фонду. Вимоги до проведення головних рубок та підготовки зрубів до заліснення. Заходи сприяння появі природного поновлення: види, умови застосування, особливості проведення та їх ефективність. Основні принципи створення і вирощування лісових культур. Вимоги до початкової гущини та розміщення садивних місць у лісових культурах.

Тема 4.2 Класифікація матеріалів круглих. Методи обміру та обліку лісоматеріалів. Ваді деревини.

Законодавча база. Загальні засади стандартизації. Характеристичні ознаки деревини та способи їх вимірювання і обліку. Класифікація та облік лісоматеріалів круглих. Методи обліку лісоматеріалів. Встановлення якості лісоматеріалів, в тому числі деревини дров'яної. Ланцюжок постачання деревини та його роль на ринку лісопродукції.

Тема 4.3 Впровадження наближеного до природи лісівництва (НПЛ) в Україні. Основні принципи проведення рубок переформування лісових насаджень на основі НПЛ

Наближене до природи лісівництво: теоретичні і практичні засади. Законодавчі документи впровадження НПЛ. Принципи, методи і способи НПЛ.

Основні принципи проведення рубок переформування лісових насаджень на

засадах НПЛ. Лісовпорядкування лісів на засадах наближеного до природи лісівництва. Рубки переформування в похідних насадженнях.

Тема 4.4 Організація та технології проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів

Способи рубок головного користування. Вимоги до лісівничої і економічної ефективності рубок. Види і характеристики рубок формування та оздоровлення лісів. Лісівниче, економічне і екологічне значення цих рубок, порядок їх планування, організація і технологія проведення.

Тема 4.5 Заходи з організації мисливського господарства, охорони й відтворення диких звірів і птахів (біотехнічні заходи). Контроль за веденням мисливського господарства на закріплених угіддях. Боротьба з браконьєрством

Діяльність з організації, контролю та захисту мисливського господарства в Україні. Проведення біотехнічних заходів (покращення умов існування диких тварин), контроль за веденням мисливського господарства на закріплених угіддях (з урахуванням строків полювання, норм добування), а також боротьбу з браконьєрством шляхом запобігання незаконному полюванню та виявлення порушників.

Тема 4.6 Основні види шкідників та хвороб лісу. Сучасні підходи до проведення профілактичних заходів. Способи і засоби боротьби з шкідниками і хворобами

Збудники хвороб насіння, садивного матеріалу, лісових культур: виявлення, нагляд, профілактика та заходи боротьби з ними. Небезпечні шкідливі види комах лісових розсадників і лісових культур та заходи з регулювання чисельності їх популяцій.

Тема 4.7 Сучасні технології лісового насінництва та вирощування садивного матеріалу

Насіння посівного призначення та лісовий садивний матеріал: заготівля, переробка, перевірка посівних якостей, зберігання та використання. Сучасні технології вирощування лісового садивного матеріалу.

Тема 4.8 Визначення та врахування ризиків від біонебезпек під час роботи в лісі.

Вимоги безпеки працівників на робочому місці. Біонебезпеки під час роботи в лісі. Основні групи біологічних ризиків. Джерела поширення та системи контролю інфекцій тварин. Управління ризиками в сфері біонебезпек. Організація безпечного проведення робіт з врахуванням біонебезпек.

Тема 4.9 Особливості використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

Правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Правові засади функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-

заповідного фонду місцевого значення. Ліміти на використання природних ресурсів.

4.10 Використання нових ГІС-технологій у лісовому господарстві.

Нові ГІС-технології кардинально змінюють лісове господарство, дозволяючи проводити точний моніторинг стану лісів, інвентаризацію, прогнозування та ефективне управління ресурсами за допомогою супутникових даних, БПЛА та аналітики, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо збереження, відновлення та сталого використання лісів

Модуль 5. Охорона праці та пожежна безпека

Тема 5.1 Організація охорони лісів від пожеж. Нормативно-правові основи. Вимоги безпеки при гасінні лісових пожеж.

Нормативно-правові акти (НПА) щодо організації охорони лісів від пожеж. Базова термінологія. Структура лісопожежних формувань. Природна пожежна небезпека лісу. Гасіння пожеж (стадії гасіння, стратегія, тактика та методи гасіння). Небезпеки пов'язані із забрудненням лісів вибухонебезпечними предметами. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.

Тема 5.2 Вимоги безпеки при виконанні лісосічних та лісокультурних робіт.

Вимоги щодо безпечного виконання лісокультурних робіт. Виконання лісосічних операцій у гірських умовах з дотриманням вимог безпеки.

Тема 5.3 Оформлення карт технологічного процесу

Описує послідовність операцій, необхідні матеріали, обладнання та ресурси для виробництва продукту, з обов'язковим зазначенням вимог до якості охорони праці.

Тема 5.4 Ідентифікація вибухонебезпечних предметів

Вимоги та процес визначення підозрілого предмету вибухонебезпечним, та встановлення його типу: візуальний огляд, який допомагає встановити, чи належить предмет до категорії ВВП, та визначити його конкретний вид.

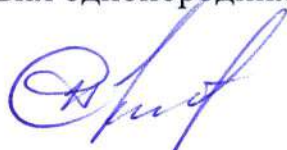
Література

1. FSC® національний стандарт системи ведення лісового господарства для України. Київ, 2019. 141 с.
2. Бедрій Я. І. Охорона праці: навч. посіб. Львів: Р. П. «API», 2000.
3. Бедрій Я. І., Джигирей В. С., Кидасюк А. І. та ін. Охорона праці: навч. посіб. Львів: Афіша, 1997.
4. Гогіташвілі Г. Г., Лапін В. М. Основи охорони праці: навч. посіб. Львів: Новий світ, 2006.
5. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
6. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
7. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
8. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
9. Інструкція з оформлення органами Державного комітету лісового господарства України матеріалів про адміністративні правопорушення: наказ Держкомлісгоспу України від 31.08.2010 № 262.
10. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
12. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
13. Лісівництво: підручник / П. П. Яворовський та ін. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2021. 654 с.
14. Лавний В. В. та ін. Особливості природного поновлення у букових деревостанах Українських Карпат. Наукові праці Лісівничої академії наук України. 2021. Вип. 22. С. 41–51.
15. Лісова пірологія: підручник / С. В. Зібцев та ін.; за ред. С. В. Зібцева. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Наукова столиця, 2020. 423 с.
16. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
17. Лісоматеріали круглі листяні. Класифікація за якістю. Частина 1. Дуб і бук; Лісоматеріали круглі хвойні. Частина 1. Сосна: ДСТУ EN 1316-1:2019. Київ: Держспоживстандарт України, 2019. 26 с.

18. Лісотаксаційний довідник / уклад. А. М. Білоус та ін. Дніпро: Ліра, 2020. 364 с.
19. Методичні вказівки з нагляду, обліку та прогнозування поширення шкідників і хвороб лісу для рівнинної частини України / відп. уклад. В. Л. Мешкова. Харків, 2019. 88 с.
20. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах / М. В. Чернявський та ін. Львів: Піраміда, 2006. 88 с.
21. Мінімальні вимоги щодо безпеки і здоров'я на роботі працівників лісового господарства та під час виконання робіт із зеленими насадженнями: НПАОП 02.0-7.01-23.
22. Підвищення продуктивності лісів лісокультурними методами: навч. посіб. / В. М. Маурер та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 124 с.
23. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 № 17.
24. Порадник Карпатського лісівника / М. В. Чернявський та ін. Івано-Франківськ, 2008. 368 с.
25. Правила рубок головного користування: наказ Держкомлісгоспу України від 23.12.2009 № 364.
26. Правила поліпшення якісного складу лісів: постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 724 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
27. Рекомендації щодо обстеження соснових культур на заселеність шкідливими комахами / відп. уклад. В. Л. Мешкова. Харків: УкрНДІЛГА, 2008. 9 с.
28. Санітарні правила в лісах України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 № 555 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
29. Токарева О. В., Левченко В. В., Лакида М. О. Недеревні ресурси лісу: навч. посіб. Київ: Компринт, 2022. 447 с.
30. Типи лісових культур за лісорослинними зонами Полісся, Лісостепу, Степу, Карпат, Криму. Київ, 2010. 63 с.
31. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: наказ Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15.
32. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
33. Цилюрик А. В., Шевченко С. В. Лісова фітопатологія. Київ: КВЦ, 2008. 464 с.
34. Чернявський М. В. та ін. Настанови з проведення робіт по переформуванню одновікових однопородних деревостанів. Ужгород, 2004. 26 с.

18. Лісотаксаційний довідник / уклад. А. М. Білоус та ін. Дніпро: Ліра, 2020. 364 с.
19. Методичні вказівки з нагляду, обліку та прогнозування поширення шкідників і хвороб лісу для рівнинної частини України / відп. уклад. В. Л. Мешкова. Харків, 2019. 88 с.
20. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах / М. В. Чернявський та ін. Львів: Піраміда, 2006. 88 с.
21. Мінімальні вимоги щодо безпеки і здоров'я на роботі працівників лісового господарства та під час виконання робіт із зеленими насадженнями: НПАОП 02.0-7.01-23.
22. Підвищення продуктивності лісів лісокультурними методами: навч. посіб. / В. М. Маурер та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 124 с.
23. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 № 17.
24. Порадник Карпатського лісівника / М. В. Чернявський та ін. Івано-Франківськ, 2008. 368 с.
25. Правила рубок головного користування: наказ Держкомлісгоспу України від 23.12.2009 № 364.
26. Правила поліпшення якісного складу лісів: постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 724 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
27. Рекомендації щодо обстеження соснових культур на заселеність шкідливими комахами / відп. уклад. В. Л. Мешкова. Харків: УкрНДІЛГА, 2008. 9 с.
28. Санітарні правила в лісах України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 № 555 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
29. Токарева О. В., Левченко В. В., Лакида М. О. Недревні ресурси лісу: навч. посіб. Київ: Компринт, 2022. 447 с.
30. Типи лісових культур за лісорослинними зонами Полісся, Лісостепу, Степу, Карпат, Криму. Київ, 2010. 63 с.
31. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: наказ Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15.
32. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
33. Цилюрик А. В., Шевченко С. В. Лісова фітопатологія. Київ: КВІЦ, 2008. 464 с.
34. Чернявський М. В. та ін. Настанови з проведення робіт по переформуванню одновікових однопородних деревостанів. Ужгород, 2004. 26 с.

Директор філії

Сергій ІРКЛІЄНКО